

GEZINSGEWELD BUITENSPEL

zij-kant
de progressieve vrouwenbeweging

VIVA
SOCIALISTISCHE VROUWEN VERENIGING

VIVA-SVV en zij-kant
Preventiecampagne gezinsgeweld 2010
'Gezinsgeweld buitenspel'

Uit onderzoek van Amnesty International blijkt dat in ons land 1 op de 5 vrouwen te maken krijgt met geweld in eigen huis. Volgens recente cijfers van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM) werd 15% van de Belgische vrouwen het afgelopen jaar het slachtoffer van partnergeweld. Dat is heel veel. Helaas is het aantal slachtoffers nóg groter: in bijna de helft van de gevallen van partnergeweld is minstens 1 kind getuige van dat geweld. Dat blijft natuurlijk niet zonder gevolg. Onderzoek toont aan dat maar liefst 40% van de kinderen die getuige zijn van partnergeweld hier zelf ernstige gevolgen van ondervindt. Ze vertonen emotionele schade en gedragsproblemen die vergelijkbaar zijn met die van kinderen die zelf slachtoffer van mishandeling zijn geweest.

Daarom zetten de vrouwenorganisaties **zij-kant** en **VIVA-SVV** de preventiecampagne 'Gezinsgeweld buitenspel' op poten. De campagne trekt van 13 oktober tot en met 25 november 2010 door heel Vlaanderen en bezoekt gezinsvriendelijke plaatsen als pretparken, gezinsevenementen en sportwedstrijden.

De **mascotte** is de antigeweldheld, een stripfiguur die op de actieplaatsen folders, rode kaarten en gadgets uitdeelt en gezinnen leert om te gaan met huiselijke discussies. Onze antigeweldheld wil ook graag voor de foto poseren met kinderen en volwassenen die net als hij de rode kaart trekken bij gezinsgeweld. Deze foto's zullen verschijnen op de website www.horenzienenpraten.be.

De **informatiefolder**, die via diverse kanalen verspreid wordt, vat samen wat gezinsgeweld eigenlijk is en wat de gevolgen ervan zijn voor kinderen die getuige zijn van dit geweld. Naar analogie met de sportwereld bevat de folder ook een rode kaart. Hiermee kan elk gezinslid een time-out invoeren wanneer een ruzie escaleert. Maar omdat voorkomen nog steeds beter is dan genezen, geeft de folder ook tips om discussies binnen het gezin constructief aan te pakken.

De campagne wil volwassenen informeren over gezinsgeweld en over de nefaste gevolgen die dit voor kinderen kan hebben. We geven ook tips om emotioneel, seksueel, financieel en fysiek geweld in gezinnen te vermijden. Door de invalshoek van de kinderen te belichten, willen we ouders aanzetten om na te denken over hun eigen gezinssituatie en zo eventueel gezinsgeweld aan te pakken.

Omdat elk kind een warm nest verdient om in op te groeien, formuleerden **VIVA-SVV** en **zij-kant** ook enkele beleidsvoorstellen om gezinsgeweld buitenspel te zetten via o.a. sensibilisatie, preventie, hulpverlening en rechtspraak.

Data en locaties van de acties

- Limburg
 - Hasselt, 'Plopsa Indoor', Gouverneur Verwilghensingel 70, woensdag 13 oktober 2010, 12.30 -15.30 uur
- Oost-Vlaanderen
 - Wachtebeke, 'Halloween in Puyenbroeck', Puyenbrug 1a, zondag 31 oktober 2010, 18.30 - 20.30 uur
 - Gent, 'Kinopolis Gent', Ter Platen 12, vrijdag 5 november 2010, 13.30 - 18 uur
- Vlaams-Brabant
 - Kessel-Lo, 'Voetbal Jeugd Oud-Heverlee-Leuven', Jeugdcomplex Bruineveld, Domeinstraat 61, zaterdag 23 oktober 2010, 9.30 – 13.30 uur
 - Leuven, 'Basketbal Stella Artois Leuven Bears', Sportoase, Philipssite 6, zondag 31 oktober 2010, 14.00-18.00 uur
- West-Vlaanderen
 - Oostende, 'Basketbal Club Oostende vzw', Sleuyter Arena, Northlaan 13, zaterdag 16 oktober 2010, 19.30 – 22.30 uur
 - Roeselare, 'Volleybal Knack-Randstad-Roeselare', Sporthal Schiervelde, Diksmuidsesteenweg 396, zaterdag 6 november 2010, 19.30 – 22.30 uur
- Antwerpen
 - Antwerpen, 'Metropolis Antwerpen', Groenendaallaan 394, zondag 24 oktober 2010, 13.30 - 18 uur
 - Turnhout, 'Sensibiliseringscampagne huiselijk geweld', Grote Markt, donderdag 25 november 2010, 14.30-16.30 uur

Achtergrond

De gevolgen van gezinsgeweld voor de slachtoffers raken stilaan bekend. Minder gekend is de invloed van partnergeweld op de kinderen die er getuige van zijn. Nochtans ondervindt zo'n 40% van die kinderen hiervan ernstige gevolgen, zowel op korte als op lange termijn. Ze vertonen emotionele schade en gedragsproblemen die vergelijkbaar zijn met die van kinderen die zelf slachtoffer van mishandeling zijn. Bovendien zijn er ook maatschappelijke gevolgen. Deze kinderen slagen er later immers vaak moeilijker in om zelf een harmonieuze relatie op te bouwen. Ze bouwen verder op de onevenwichtige man-vrouw verhoudingen waar ze als kind mee opgegroeid zijn en lopen zo meer kans om zelf slachtoffer - of zelfs dader - te worden van huiselijk geweld. Gezinnen komen dus in een vicieuze cirkel van gezinsgeweld terecht.

Om die negatieve spiraal te doorbreken, voeren de vrouwenorganisaties **VIVA-SVV** en **zij-kant** een preventiecampagne tegen partnergeweld. Het doel hiervan is tweevoudig. Enerzijds wil de campagne volwassenen laten inzien dat gezinsgeweld schadelijk is voor kinderen. We willen ouders de ogen openen voor de effecten van partnergeweld op kinderen en willen hun aandacht richten op die kinderen. Anderzijds is er een preventieve doelstelling: de campagne wil tips aanreiken over hoe mensen constructief kunnen omgaan met meningsverschillen.

Effecten van gezinsgeweld op kinderen die er getuige van zijn

Van baby tot tiener... Jonge kinderen kunnen hun ervaringen met geweld nog niet verwoorden. Ouders denken dan ook vaak dat ze weinig van de ruzies merken. Maar toch zijn juist jonge kinderen erg kwetsbaar voor de gevolgen van geweld binnen het gezin.

Getuige zijn van gezinsgeweld kan gevolgen hebben op verschillende **levensdomeinen**. Meestal gaat het om een combinatie van verschillende symptomen.

Ontwikkeling: rem op de hersengroei bij baby's, terugval in de vaardigheden bij kleuters, concentratieproblemen, over- of onderpresteren op school ...

Fysieke gezondheid: buikpijn, hoofdpijn, misselijkheid, bedplassen, slapeloosheid, eetproblemen ...

Emotioneel: stil, angstig, lusteloos, gespannen, droevig, verlegen, overbezorgd, nerveus ...

Gedrag: huilen, driftbuien, minder spelen, pesten, spijbelen, agressief, druk, wreed tegen dieren, vatbaar voor verslavingen en criminaliteit ...

Sociaal: erg teruggetrokken of net erg aanhankelijk, bang voor contact en intimiteit, weinig inlevingsvermogen of net overgevoeligheid, stereotiepe ideeën omtrent het rollenpatroon man-vrouw ...

Zelfbeeld: weinig zelfvertrouwen, faalangst, depressiviteit, zelfmoordgedachten ...

De **ernst** van de gevolgen is afhankelijk van de duur en de frequentie van het geweld en van de leeftijd van het kind (hoe jonger het kind, hoe groter meestal de gevolgen).

Maar een kind dat getuige is van geweld, is niet gedetermineerd tot schadelijke en lange termijngevolgen. Er zijn immers ook **beschermende factoren**, die het risico op het ontwikkelen van psychische problemen verkleinen. Dit zijn zowel persoonlijke factoren (veerkracht, vitaliteit, sociale competentie, emotionele intelligentie, een goede lichamelijke gezondheid ...) als interpersoonlijke elementen (een goede relatie met broers of zussen of met een volwassene die niet met het geweld te maken heeft, steun uit de omgeving). Met andere woorden: andere volwassenen kunnen ervoor zorgen dat kinderen geen lange termijngevolgen ondervinden. Daarom is het zo belangrijk voor een slachtoffer of getuige van gezinsgeweld om een luisterend oor en begrijpende mensen om zich heen te hebben.

Gezinsgeweld: voorkomen en genezen

Om gezinsgeweld te **voorkomen**, moet je eerst inzicht hebben in de oorzaken ervan. Maar gezinsgeweld is niet eenvoudig te verklaren. Zowel individuele, relationele als maatschappelijke problemen kunnen aan de basis liggen van geweld. Een combinatie van risicofactoren verhoogt de kans op gezinsgeweld. Risicofactoren kunnen gevonden worden buiten het gezin (sociale ongelijkheid, gangbare opvattingen, sociaal netwerk, werksituatie, leeftijd, inkomen ...), binnen het gezin (echtscheiding, (on)tevredenheid binnen het huwelijk, aanwezigheid van kinderen ...) en op individueel niveau (angst, depressie, alcoholgebruik ...).¹ Het bestrijden van al deze risicofactoren is belangrijk om geweld tegen te gaan.

Individen zelf hebben op veel van bovenvernoemde factoren geen of weinig vat. Maar wel op de manier waarop men ruzie maakt. Daarom enkele **tips** om in je eigen gezin te **voorkomen dat een discussie uitmond in geweld**:

- Bespreek, maar schreeuw niet.
- Praat, maar sla niet.
- Stapel je frustraties niet op.
- Hou de ruzie onder controle.
- Trek de rode kaart als het je te veel wordt.
- Geef elkaar even de tijd om tot rust te komen.
- Praat verder als de gemoederen bedaard zijn.
- Maak het weer goed.
- Wanneer je kinderen getuige zijn van conflicten, laat ze dan ook getuige zijn van de oplossing ervan.
- Laat het einde van de ruzie ook echt het einde zijn en doe nadien iets leuks met het gezin.

Als het kwaad al geschied is, hoe moet je de 'wonden' (van jezelf en je kinderen) dan **genezen**?

- **Zoek hulp!** Schilder gezinsgeweld niet af als iets dat voorbijgaat, onbelangrijk is of als iets dat je zelf gezocht hebt. Geweld is ernstig en valt nooit goed te praten. Praat met iemand die je vertrouwt. Doe eventueel een beroep op professionele hulp. Bel naar een luisterlijn, zoals Teleonthaal (tel. 106) of contacteer andere hulpadressen. Een overzicht van die hulpadressen vind je op de website www.horenzienenpraten.be.
- Praat erover met je kinderen op een begrijpelijke manier. Leg uit dat het hun schuld niet is en luister naar hun bedenkingen en vragen.
- Geef je kind de kans en de tijd om te verwerken wat er gebeurd is.

¹ Bron: Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM)

Bewustmaking van het publiek

Grootschalige campagnes moeten het publiek alarmeren, informeren en sensibiliseren:

- Er is een mentaliteitswijziging nodig m.b.t. gezinsgeweld. Volwassenen moeten inzien dat partnergeweld ook schadelijk is voor de betrokken kinderen. Op korte en op lange termijn, op fysiek en emotioneel vlak, maar ook met betrekking tot de ontwikkeling, het zelfbeeld en de toekomstige relaties van die kinderen. Partnermishandeling wordt in die optiek dus een indirecte vorm van kindermishandeling.
- Door een beter beeld te krijgen van de impact van partnergeweld op kinderen, krijgen ouders (zowel dader als slachtoffer) meer oog voor de kinderen én voor de concrete gezinssituatie. Zo wordt het misschien mogelijk de geweldspiraal te doorbreken.
- Brochures, websites, infoavonden, enz zijn nodig om alle betrokkenen te informeren en te begeleiden in hun intenties om het geweld te stoppen. Slachtoffers en plegers moeten ingelicht worden over de hulpverleningsmogelijkheden voor henzelf, hun relatie, hun gezin en hun kinderen. Het moet duidelijk worden dat ook als partners de relatie niet willen beëindigen, zij hulp kunnen krijgen om het geweld binnen hun gezin te stoppen. Slachtoffers die wel willen breken met hun partner, moeten geïnformeerd worden over hun rechten en over de opvangmogelijkheden. Daders moeten geconfronteerd worden met de criminele aard van hun acties en met de mogelijke gevolgen (ook juridisch) ervan.
- Specifieke preventiecampagnes voor jongeren kunnen toekomstige generaties behoeden voor gezinsgeweld. De focus moet daarvoor liggen op het kanaliseren van emoties en het aanleren van communicatie- en oplossingsvaardigheden, zodat discussies op een constructieve wijze en zonder geweld kunnen afgehandeld worden.
- Het doelpubliek van bewustmakingscampagnes moet ruimer zijn dan enkel slachtoffers of daders. De brede samenleving moet gesensibiliseerd worden opdat geweld afgekeurd wordt, taboes doorbroken worden en gezinsgeweld bespreekbaar wordt. Omstaanders moeten weten hoe te handelen wanneer ze gezinsgeweld in een ander gezin vermoeden.

Bewustmaking van vertrouwenspersonen

- Slachtoffers van gezinsgeweld voelen zich vaak alleen. Het is belangrijk dat vertrouwenspersonen (zoals huisartsen, leerkrachten, politieagenten, CLB-medewerkers ...) vertrouwd zijn met de problematiek. Zo kunnen ze de symptomen in een vroeg stadium herkennen, de slachtoffers op een goede manier opvangen en hen doorverwijzen naar de gepaste hulpverlenende instanties.
- Hetzelfde geldt voor de eerste opvang van plegers: als vertrouwenspersonen de weg kennen naar specifieke hulpverlening rond geweld kunnen daders vroegtijdig en snel doorverwezen worden. Dat komt niet alleen de plegers, maar ook hun partner en kinderen ten goede.

Ondersteuning van de hulpverleners

- Er moet een netwerk gecreëerd worden van medische, psychosociale, politionele en gerechtelijke instanties, zodat in gevallen van gezinsgeweld

een vlotte gegevensuitwisseling en een doorgedreven coördinatie tussen de hulpverleningsinitiatieven mogelijk is.

- Nieuwe initiatieven en positieve ervaringen met bepaalde praktijken in specifieke regio's moeten in een nationaal overlegplatform gedeeld kunnen worden met collega-hulpverleners.
- Er moet geïnvesteerd worden in onderzoek over gezinsgeweld, preventie en hulpverlening, zodat eensgezind gekozen kan worden voor de meest doeltreffende interventies.
- Een gestandaardiseerd medisch certificaat tot vaststelling van geweld zou het beheer van gezinsgewelddossiers door verschillende actoren vergemakkelijken.
- Er is een nijpend gebrek aan noodopvang, waardoor slachtoffers soms noodgedwongen moeten terugkeren naar de gevaarlijke gezinssituatie. De overheid moet voorzien in voldoende kwalitatieve opvangmogelijkheden voor slachtoffers van partnergeweld, zodat de vicieuze cirkel van gezinsgeweld doorbroken kan worden.
- Kinderen die getuige zijn van gezinsgeweld hebben ook specifieke noden en verdienen dus een aangepaste opvang, ingebed in hulpverleningsorganisaties zoals het CAW, GGZ, CKG ... Er is nood aan hulpverleners met kennis van zaken en met de tijd en de middelen om deze kinderen goed en langdurig te begeleiden.

Justitie

- Een evaluatie van de nieuwe wet op de echtscheiding, waarop rechters zich baseren om vaker voor co-ouderschap te kiezen dringt zich op. In situaties van gezinsgeweld kunnen kinderen ingezet worden als gewelddoel tegen de partner. Co-ouderschap kan in die specifieke gevallen dus gevaarlijk zijn voor de kinderen. Het is belangrijk dat rechters de positie van kinderen in rekening brengen bij hun overwegingen om co-ouderschap al dan niet toe te kennen.
- Werk maken van de intentie om een familierechtbank te creëren die toelaat de tegenstrijdigheden tussen strafrechtelijke en burgerlijke vonnissen op te lossen.
- Rechters moeten in concrete situaties alle noodzakelijke middelen aanwenden om gezinsgeweld te stoppen en nieuw geweld te voorkomen. Er kan gekozen worden voor hulpverlening en begeleiding maar evenzeer voor harde straffen, al naargelang de specificiteit van de situatie. Uit zowel wetgeving als rechtspraak moet hoe dan ook blijken dat gezinsgeweld niet getolereerd wordt en dat slachtoffers gehoord en beschermd worden.

Reflectie

Er moet een debat gevoerd worden over de mogelijkheden voor artsen om inlichtingen aan het parket te verschaffen over gevallen van ernstig partnergeweld wanneer het slachtoffer daar zelf geen initiatief voor kan of wil nemen. De privacywetgeving en de regels omtrent het beroepsgeheim mogen geen belemmering zijn voor een adequate hulpverlening. Want elk kind verdient een veilig nest om in op te groeien.

(Deze beleidsvoorstellen zijn deels geïnspireerd op Pieters, J., Italiano, P., Offermans, A. en Hellemans, S. (2010), 'Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld', Brussel, Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, 238 blz.)

Praktische informatie

zij-kant, de progressieve vrouwenbeweging
Grasmarkt 105, bus 43
1000 Brussel

VIVA-SVV vzw, Socialistische vrouwenvereniging
Landelijk secretariaat
Sint-Jansstraat 32-38
1000 Brussel

Contactpersonen

Sofie De Neve, stafmedewerker Gelijke Kansen **VIVA-SVV** en coördinator project
Tel: 02 515 04 10 of 0496 73 41 96
E-mail: sofie.deneve@viva-svv.be of info@horenzienenpraten.be

Vera Claes, nationaal secretaris **zij-kant** en coördinator project
Tel: 02 552 02 64 of 0477 65 54 63
E-mail: vera.claes@zij-kant.be of info@horenzienenpraten.be

Meer informatie vind je op: www.horenzienenpraten.be
Expertise over het thema gezinsgeweld kan je vinden bij het IGVM (Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen): www.igvm.fgov.be

Beeldmateriaal kan je opvragen bij: Sofie De Neve, sofie.deneve@viva-svv.be of info@horenzienenpraten.be

Met steun van de
Vlaamse overheid

